

◆ Yeni kitablar

“Qoridən gələn qatar”

■ *Tanınmış tədqiqatçı, yazıçı-publisist Şəmistan Nəzirli*ni çoxdan tanıyıram. İmzasını isə özündən əvvəl görmüşəm. Üslubu, seçdiyi mövzular həmişə ürəyimcə olub, araşdırmalarını sevə-sevə oxumuşam. Yazıları, kitabları mənəvi qidama çevrilib. İlk dəfə hərbi formada görəndə təəccüblənmişdim. Hərbiçiləri sərt təbiətli, adamayovuşmaz hesab edirdim, Şəmistan müəllimdən isə doğmatlıq, mehribanlıq yağdı. Ürəyinin saf aynası olan gözlərindən işıq, nur tökülürdü. Ruhuna yaxın adamlara “gözəl insan” deyər müraciət edir.

Heyrət və qibtə doğuran cəhəti tədqiqat əşiqi olmasıdır. Ömrünü arxivlərdə, kitabxanalarda saralmış, tozlu kağızlar, kitablar arasında əritməkdən zövq alır. Bu insan ötənləri-itənləri arayıb-axtarmaqdan yorulmuş demir. Xırda bir tapıntıya görə (bu bizə görə xırdadır, onun üçün dünya boyda sevinəndir) uşaq kimi sevinir, qanad açıb uçmaq istəyir. Bütün əsərlərini ürəyinin sifarişi, qəlbinin diktəsi ilə yazıb.

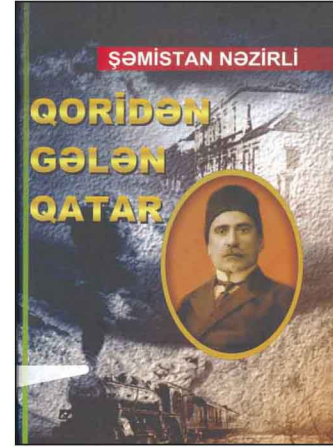
Bu yaxınlarda Şəmistan müəllim kitabxanamıza “Qoridən gələn qatar” sənədli povestinin yeni, genişləndirilmiş nəşrini bağışladı. 1993-cü ildə 206 səhifədə nəşr olunmuş əsər, indi 492 səhi-

fəlikdir. İlk nəşrdən fərqli olaraq, sonradan arxivlərin tədqiqatçıların üzünə açılması, yeni sənədlərin aşkar olunması və senzuranın olmaması belə bitkin bir əsərin ortaya çıxmasına imkan yaradıb. Kitab Azərbaycan ziyalılarının yetişməsində, maarifçiliyin inkişafında əvəzedilməz rolunu olan Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin fəaliyyətinə həsr olunub.

Əsərdə Azərbaycanın ədəbiyyat, mədəniyyət və mənəviyyat tarixində böyük əməyi olan Firudin bəy Köçərlinin həyat və fəaliyyətinə xüsusi yer ayrılıb. Bu da səbəbsiz deyil. Kitabı oxuduqca, Firudin bəyin və

ömür-gün yoldaşı Badisəba xanımın xeyirxah əməllərini, xalq yolunda çəkdiyi zəhmətləri göz önünə gətirdikcə müəllifin onlara xüsusi diqqət və məhəbbətinin səbəbini anlayırsan. Şəmistan müəllimin ən böyük xidmətlərindən biri də elə budur: xalqın cəfakəş övladlarını soydaşlarımıza tanımaq. Qori Müəllimlər Seminariyasının ilk məzunlarından biri və seminariyanın Qazaxa köçürülməsində böyük əməyi olan Firudin bəyin parlaq siması, fədakar vətəndaş obrazı kitabda bütün dolğunluğu ilə verilib. Seminariyanın digər məzunları, Azərbaycan tarixində layiqli yeri olan dəyərli ziyalılarımız haqqında da buradan çoxlarının bilmədiyi maraqlı məlumat əldə etmək olar.

Materialların toplanmasına uzun illər yorulmaz tədqiqatçı əməyi sərf olunduğunu hər sətirdən duymaq olur. M.F.Axundov, XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan elminin, mədəniyyətinin inkişafında böyük əmək sərf etmiş Şixlinskiylər, Vəkilovlar kimi ziyalılarımız haqqında

yazılanları oxuduqca daxilən zənginləşirsən. Müəllifin qəhrəmanlarının hər birinə bəslədiyi böyük hörmət və sevginin işığı adamın qəlbində xeyirxah işlərə, xoş əməllərə çırağ yandırır. Əsl yaradıcılıq bu deyilmi?

Sənədli əsər yazmaq çox çətin dir. Tarixi olduğu kimi, heç bir təhrifə, yanlışlığa yol vermədən, həm də oxunaqlı yazmalısan. Sənəd dili ağır olur. Ona görə də sənədli əsərlər, adətən, çətin oxunur. Şəmistan müəllimin əsərləri isə əksinə, çox şirin və rahat oxunur. Tarixi tarix kitablarından yox, belə əsərlərdən oxumaq daha faydalıdır. Bədii dillə yazılanlar birbaşa qəlbə, hissiyata təsir etdiyindən yaddaşa hopur.

Kitab Azərbaycan tarixinin

çox zəngin və ağırlı bir dövrünə işıq salır, milli oyanış dövrü ziyalı nəslimizin tarixdə qoyduğu izləri bir daha yaddaşlarımıza həkk edir. Çox maraqlı tarixi faktlar var ki, onlar barədə ilk dəfə bu kitabdan oxuyuruq. Seminarişt Əli Qasimovun böyük rus yazıçısı Lev Tolstoyla görüşünün tarixçəsi bu baxımdan çox maraqlı və qürurvericidir.

“Qoridən gələn qatar” sənədli povestinin birinci nəşrini oxuyan məhrum xalq şairi Mirvarid Dərbazi kitabdan aldığı təsirin gücü ilə həm Şəmistan müəllimə, həm də əsərin əsas qəhrəmanlarından olan Firudin bəy Köçərliyə şeir həsr etmişdi. Yazdığı məktuba isə “Hörmətli Vətən oğlu, Şəmistan Nəzirli” xitabı ilə başlamışdı. İnsanın xidmətlərinə verilən ən böyük mükafat, titullar Vətən övladı hesab edilməsidir.

Sonda əlavə etmək istərdim: Şəmistan müəllim, siz arzuolunan insan, sevilen yazıçısınız. Əsərləriniz həmişə oxucuların marağ dairəsində olub və olacaqdır. Çünki siz Vətəndən yazırsınız, xalqı vəsf edirsiniz. Vətənin, xalqın sizə cavabı isə səmimi sevgidir.

*Xuraman İSMAYILOVA,
M.F.Axundov adına Milli
Kitabxananın şöbə müdiri,
əməkdar mədəniyyət işçisi*